

Pensjonistforbundet

Aug
2023

Kundenees fripoliseregnskap 2022

EN GJENNOMGANG AV LIVSELSKAPENES ÅRSRAPPORTER FOR 2022

«Samlet avkastning for en gjennomsnittlig fripolisekunde i 2022 ble 3,43 prosent av premiereserven. Selskapene kommer forbausende likt ut, fra 3,39 prosent for det dårligste til 3,48 prosent for det beste selskapet.»

Kundenes fripoliseregnskaper for 2022

Sammendrag

- Fem livselskaper forvaltet fripoliser med en samlet pensjonskapital på 334 milliarder kroner ved utgangen av 2022. De er Storebrand Liv, DNB Liv, Nordea Liv, Sparebank 1 Forsikring og Gjensidige Pensjonsforsikring.
- Pensjonistforbundet har gjennomgått livselskapenes årsrapporter for 2022 og gransket utviklingen for fripolisene. Vi viser hvilken avkastning som er oppnådd, hvordan de ulike selskapene har disponert resultatet for 2022 og hvordan dette slår ut for fripolisekundene hos de fem livselskapene.
- Fripoliseforvaltningen har i 2022 gitt en avkastning som ligger mellom 0,1 og 3,6 prosent av premiereserven pr 31.12.2022 i de forskjellige livselskapene. I gjennomsnitt ble avkastningen 2,1 prosent i 2022. Med en gjennomsnittlig garantert rente på 3,2 prosent, gir det et negativt avkastningsresultat på 1,1 prosent av premiereserven. Dette ble dekket inn gjennom å redusere tilleggsavsetningene tilsvarende.
- Fripolisekundene får minst halvparten av det såkalte risikooverskuddet. I 2022 utgjorde dette 0,31 prosent av pensjonskapitalen, hvor kundenes andel ble 0,16 prosent.
- Det samlede overskuddet for fripoliser var 0,5 prosent av den totale premiereserven i 2022. Dette overskuddet ble fordelt med 0,18 prosentpoeng til kundene og 0,32 prosentpoeng til livselskapene.
- I gjennomsnitt har kundenes overskudd fra fripoliser vært 0,34 prosent per år i perioden 2018 til og med 2022. Til sammen gir det en økning på 1,73 prosent over femårsperioden. I samme periode har prisene (KPI) økt med 16,4 prosent. Det har dermed vært et kraftig fall i fripolisenes kjøpekraft i denne perioden.
- For å få frem samlet avkastning på fripolisene for kundene, må en legge sammen garantert rente, tildelt overskudd, utbetalinger fra tilleggsavsetningene og dessuten korrigere for ulik bruk av omregningsrenter. Samlet avkastning for en gjennomsnittlig fripolisekunde i 2022 ble etter dette 3,43 prosent av premiereserven. Selskapene kommer forbausende likt ut, fra 3,39 prosent for det dårligste til 3,48 prosent for det beste selskapet.

Om denne rapporten

Denne rapporten setter søkelys på fripoliser med årlig rentegaranti, der kundene ikke foretar egne investeringsvalg. Fem livsforsikringsselskaper forvalter slike fripoliser til en samlet verdi av 334 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Det er viktig at noen følger med på hvordan selskapene forvalter denne pensjonskapitalen, hvilke overskudd som skapes og hvordan overskuddet deles og anvendes. Derfor har Pensjonistforbundet hvert år fra og med 2017 gjennomgått og analysert regnskapene ut fra hva vi mener har betydning for kundene. Årets rapport er den sjette i rekken.

Det er livselskapene selv som setter opp regnskapene, foretar resultatanalyser og fordeler overskudd ut fra forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser. Finanstilsynet foretar ikke noen egen kontroll av resultatene. Kundene må derfor følge med og stille spørsmål når det foretas disposisjoner som kan virke urimelig fra et kundesynspunkt. Det vil være svært vanskelig for den enkelte kunde å følge med på dette. Pensjonistforbundet har derfor påtatt seg en rolle med å følge opp dette på vegne av våre medlemmer.

Ved utarbeidelse av rapporten har vi hentet informasjon fra livselskapenes årsrapporter for 2022. I tillegg har vi bedt selskapene om supplerende opplysninger der hvor årsrapportene ikke er detaljerte nok. Alle fem selskapene har stilt seg positive og gitt oss de opplysningene vi har bedt om.

Det sentrale tallgrunnlaget for denne rapporten er oppsummeringen av fripoliseregnskapene 2022 for hvert av selskapene, som du finner på neste side. Her er resultatene presentert etter en felles mal. Samtidig har vi satt opp alle tallene i prosent av premiereserven per 31.12.2022. På den måten er det mulig å foreta sammenligninger mellom selskapene.

I tillegg har vi for hvert livselskap innhentet mer detaljerte opplysninger om hvordan fripolisekapitalen er plassert i ulike delpor porteføljer og hvilken avkastning som er oppnådd i 2022. Nytt av året er at vi har bedt om mer detaljerte opplysninger om hvordan tilleggsavsetningene er endret i 2022. Til sist har vi også bedt om resultatet for de forskjellige risikokategoriene som i sum utgjør forsikringsresultatet (risikoresultatet).

16. juni 2023 ble det vedtatt av Stortinget at fripolisenes bufferkapital, som tidligere har vært plassert i både tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond, skal slås sammen til ett bufferfond fra 1. januar 2024. Bufferfondet vil dermed erstatte dagens tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond, og skal også kunne dekke eventuell negativ avkastning. Stortinget ba samtidig regjeringen nedsette et hurtigarbeidende utvalg med mandat til å se på mulige regelendringer for ytterligere å sikre verdiene i og reguleringene av fripolisene. Dette arbeidet forventer vi skal gjøres i løpet av høsten 2023.

	Storebrand Liv		DNB Liv		Nordea Liv		Sparebank 1		Gjensidige		Sum alle selskaper	
	% av pr.		% av pr.		% av pr.		% av pr.		% av pr.		% av pr.	
	mill kr	reserve	mill kr	reserve	mill kr	reserve	mill kr	reserve	mill kr	reserve	mill kr	reserve
Pensjonskapitalen												
Premiereserve 31.12.2022	133 736		130 949		36 549		9 131		3 854		314 219	
Tilleggsavsetninger 31.12	7 746	5,79 %	4 243	3,24 %	2 991	8,18 %	780	8,54 %	243	6,31 %	16 003	5,09 %
Kursreguleringsfond 31.12	568	0,42 %	574	0,44 %	1 561	4,27 %	1 142	12,51 %	0		3 845	1,22 %
Livselskapets regnskap												
Avkastning	2 096	1,57 %	3 137	2,40 %	1 309	3,58 %	10	0,11 %	60	1,56 %	6 612	2,10 %
Garantert rente	-4 201	-3,14 %	-4 293	-3,28 %	-1 149	-3,14 %	-275	-3,01 %	-126	-3,27 %	-10 044	-3,20 %
Avkastningsresultat	-2 105	-1,57 %	-1 156	-0,88 %	160	0,44 %	-265	-2,90 %	-66	-1,71 %	-3 432	-1,09 %
Fra/til tilleggsavsetninger	2 149	1,61 %	1 155	0,88 %	-120	-0,33 %	262	2,87 %	62	1,61 %	3 508	1,12 %
Netto avkastningsresultat	44	0,03 %	-1	0,00 %	40	0,11 %	-3	-0,03 %	-4	-0,10 %	76	0,02 %
Risikopremie	1 022	0,76 %	2 357	1,80 %	228	0,62 %	239	2,62 %	0	0,00 %	3 846	1,22 %
Faktiske risikokostnader	-604	-0,45 %	-1 980	-1,51 %	-129	-0,35 %	-168	-1,84 %	11	0,29 %	-2 870	-0,91 %
Risikoresultat	418	0,31 %	377	0,29 %	99	0,27 %	71	0,78 %	11	0,29 %	976	0,31 %
Administrasjonspremie	512	0,38 %	360	0,27 %	114	0,31 %	51	0,56 %	9	0,23 %	1 046	0,33 %
Faktiske adm.kostnader	-257	-0,19 %	-211	-0,16 %	-52	-0,14 %	-32	-0,35 %	-16	-0,42 %	-568	-0,18 %
Administrasjonsresultat	255	0,19 %	149	0,11 %	62	0,17 %	19	0,21 %	-7	-0,18 %	478	0,15 %
Øvrig	29	0,02 %							5	0,13 %	34	0,01 %
Kundenes andel av												
netto avkastningsresultat	-36	-0,03 %	0	0 %	-29	-0,08 %	0	0 %	0	0 %	-65	-0,02 %
risikoresultat	-209	-0,16 %	-193	-0,15 %	-50	-0,14 %	-35	-0,38 %	-6	-0,16 %	-493	-0,16 %
Kundenes andel totalt*)	-245	-0,18 %	-193	-0,15 %	-79	-0,22 %	-35	-0,38 %	-6	-0,16 %	-558	-0,18 %
Til livselskapet (teknisk res.)	501	0,37 %	332	0,25 %	122	0,33 %	52	0,57 %	-2	-0,05 %	1 005	0,32 %
Herav til risikoutjevningfond	222	0,17 %	184	0,14 %	53	0,15 %	35	0,38 %	-6	-0,16 %	488	0,16 %

*) Tallene er negative fordi kundenes andel er en kostnad i livselskapets regnskap

Resultatene for 2022

Vi viser til resultatoppstillingen på side 3 i rapporten.

Fripoliseforvaltningen ga i 2022 en avkastning mellom 0,1 og 3,6 prosent av premiereserven i de forskjellige livselskapene. I gjennomsnitt ble avkastningen 2,1 prosent. Med en gjennomsnittlig garantert rente på 3,2 prosent, ga det et negativt avkastningsresultat på 1,1 prosent av premiereserven. Det samlede avkastningsresultatet ble -3,4 milliarder kroner. For å innfri kundenes rentegarantier ble det trukket fra kundenes tilleggsavsetninger i fire av fem livselskaper. Unntaket var Nordea Liv som fikk en avkastning som oversteg den garanterte renten.

Det samlede overskuddet på forvaltningen av fripoliser i 2022 var 1 563 millioner kroner, eller 0,5 prosent av den totale premiereserven. Overskuddet ble 0,18 prosentpoeng (558 millioner kroner) til kundene, og 0,32 prosentpoeng (1 005 millioner kroner) til livselskapene. Livselskapenes andel av overskuddet var dermed 64,3 prosent, mens kundene fikk 35,7 prosent. I tillegg får livselskapene hele avkastningen av selskapskapitalen.

Av det samlede overskuddet i 2022 på 0,5 prosent av premiereserven kom 0,02 prosentpoeng fra et positivt netto avkastningsresultat. Den største delen av overskuddet i 2022 kom imidlertid fra et positivt risikoresultat på 0,32 prosentpoeng av premiereserven. Det fordeles med halvparten til kundene og halvparten til livselskapene. I tillegg består overskuddet av et positivt administrasjonsresultat på 0,15 prosentpoeng, samt 0,01 prosentpoeng oppgitt av livselskapene som «øvrige». Dette tilfaller livselskapene, og ikke kundene.

Fripoliser med garanterte ytelser skal som et minimum tilføres en garantert rente hvert år. Hvor stor avkastning den gjennomsnittlige fripolisekunde fikk i 2022, kommer frem ved å legge sammen den garanterte renten og kundenes overskuddsandel. I tillegg kommer utbetalinger fra tilleggsavsetninger (se mer i tabellen på side 13 hvor mye av tilleggsavsetningene som har gått til økte pensjonsytelser i 2022). For enkelte livselskap har vi også beregnet et «verditap» som følge av at overskuddet som går til økt pensjon omregnes med en lavere rente enn rentegarantien på den enkelte fripolisekontrakten. Du kan lese mer om dette i avsnittet «Ulik bruk av rente ved omgjøring av overskudd til økt pensjon» på side 9.

I tabellen nedenfor har vi beregnet avkastningen til gjennomsnittskunden i de fem livselskapene (alle tall i prosent av premiereserven):

	Storebrand Liv	DNB Liv	Nordea Liv	Sparebank 1 Forsikring	Gjensidige	Sum alle
Garantert rente	3,14	3,28	3,14	3,01	3,27	3,20
Andel av overskuddet	<u>0,18</u>	<u>0,15</u>	<u>0,22</u>	<u>0,38</u>	<u>0,16</u>	<u>0,18</u>
Kundens avkastning	3,32	3,43	3,36	3,39	3,43	3,38
+ fra tilleggsavsetninger	0,15	0,02	0,09	0,26	0,03	0,09
- verditap	-0,08	–	-0,03	-0,17	--	-0,04
Kundens samlede avkastning	3,39	3,45	3,42	3,48	3,46	3,43

Tabellen viser at samlet avkastning for en gjennomsnittlig fripolisekunde i 2022 ble 3,43 prosent av premiereserven. Selskapene kommer forbausende likt ut, fra 3,39 prosent for det dårligste til 3,48 prosent for det beste selskapet.

Kundenes overskudd til økte pensjonsytelser 2018 - 2022

		Store- brand Liv	DNB Liv	Nordea Liv	Sparebank 1 Forsikring	Gjensidige Pensjons- forsikring	Sum alle selskaper
2018	Premiereserve 31.12	124 820	127 144	33 882	8 357	3 854	298 057
	Til økte pensjonsytelser	298	453	33	52	25	861
	I % av premiereserven	0,24 %	0,36 %	0,10 %	0,62 %	0,65 %	0,29 %
2019	Premiereserve 31.12	127 889	129 103	34 557	9 024	3 870	304 443
	Til økte pensjonsytelser	293	468	43	265	33	1102
	I % av premiereserven	0,23 %	0,36 %	0,12 %	2,94 %	0,85 %	0,36 %
2020	Premiereserve 31.12	131 273	131 667	36 210	8 963	3 870	311 983
	Til økte pensjonsytelser	377	278	51	30	0	736
	I % av premiereserven	0,29 %	0,21 %	0,14 %	0,33 %	0,00 %	0,24 %
2021	Premiereserve 31.12	134 272	132 599	36 623	9 163	3 886	316 543
	Til økte pensjonsytelser	639	581	243	524	57	2044
	I % av premiereserven	0,48 %	0,44 %	0,66 %	5,72 %	1,47 %	0,65 %
2022	Premiereserve 31.12	133 736	130 949	36 549	9 131	3 854	314 219
	Til økte pensjonsytelser	245	193	79	35	6	558
	I % av premiereserven	0,18 %	0,15 %	0,22 %	0,38 %	0,16 %	0,18 %
Gj.snitt	Gj.sn. premiereserve	130 398	130 292	35 564	8 928	3 867	309 049
	Gj.sn. til pensjonsytelser	370	395	90	181	24	1 060
	I % av premiereserven	0,28 %	0,30 %	0,25 %	2,03 %	0,63 %	0,34 %

Tabellen ovenfor viser hvor mye som har gått til å øke pensjonsytelsene fra fripoliser i gjennomsnitt i årene 2018 til og med 2022. Beløpene er oppgitt i millioner kroner.

Kundenes overskudd kommer fra to kilder:

1. Avkastningsoverskudd. Kunden får minst 80 prosent av avkastning utover rentegarantien på den enkelte fripolise.
2. Risikooverskudd. Kunden får minst 50 prosent av et positivt risikoresultat.

Dersom livselskapet oppnår en avkastning som er større enn den garanterte renten på en fripolise skal minst 80 prosent av dette tilfalle kunden i form av enten økt pensjon eller økte tilleggsavsetninger. De resterende 20 prosentene går til livselskapet. I tabellen ovenfor er andelen av avkastningsoverskudd som har gått til å øke kundenes pensjon inkludert, mens det som eventuelt har

gått til økte tilleggsavsetninger er ikke inkludert. Årsaken er at tilleggsavsetninger ikke er endelig tildelt kunden, og vil kunne reduseres senere år, dersom avkastningen blir lav.

I 2022 var den gjennomsnittlige avkastningen lavere enn den gjennomsnittlige rentegarantien for fire av fem livselskaper, og det ble dermed et svært beskjedent avkastningsoverskudd. Det ble imidlertid et positivt risikoresultat, hvor kundene skal ha minst halvparten av overskuddet i henhold til risikopremien på den enkelte fripolise. Den resterende andelen av overskuddet på risikoresultatet kan livselskapet føre til risikoutjevningfondet som inngår som deres egenkapital. Risikoutjevningfondet kan brukes dersom det i senere år blir et negativt risikoresultat.

I 2022 ble den gjennomsnittlige økningen av pensjonsytelsene målt som prosent av premiereserven på 0,18 prosent. 0,16 prosentpoeng av dette kommer fra et positivt risikoresultat, mens de resterende 0,02 prosentpoengene kommer fra avkastningsoverskudd. Det er altså i all hovedsak bidraget fra risikoresultatet som gir grunnlag for å øke pensjonsytelsene noe i 2022. Det meste av det positive risikoresultatet kommer fra et overskudd på uførerisiko. En nærmere spesifisering av risikoresultatet for de ulike selskapene i 2022 vises på side 13.

I gjennomsnitt har fripolisene fått tilført 0,34 prosent av premiereserven i overskudd per år i perioden 2018 – 2022. Til sammen utgjør det en nominell vekst på 1,73 prosent over denne femårsperioden. Det er viktig å understreke at dette er gjennomsnittstall, og at fripolisekunder med høyere rentegaranti enn gjennomsnittet vil ha fått en lavere økning, mens kunder med lavere rentegaranti har fått en høyere økning. I samme periode har prisveksten (KPI) vært 16,4 prosent (kilde: SSB). Det har dermed vært en betydelig svekkelse av fripolisenes kjøpekraft de siste fem årene.

Sparebank 1 skiller seg positivt ut ved å ha økt pensjonsytelsene med 2,03 prosent av premiereserven i gjennomsnitt per år, som i stor grad skyldes en svært høy økning på 5,72 prosent i 2021. Den nominelle veksten er 10,3 prosent i femårsperioden. Sparebank 1 benytter imidlertid null rente når de oppregulerer pensjonsytelsene, i stedet for å benytte den enkelte fripolisens garanterte rente. Det innebærer at oppreguleringen av kundenes årlige utbetalinger blir lavere enn den prosentvise veksten i tabellen tilsier. I gjennomsnitt gir Sparebank 1 sin bruk av omregningsrente på 0 prosent et verditap på 26 prosent. Det betyr at 1 prosent økt pensjonsytelse målt som andel av premiereserven, kun gir 0,74 prosent årlig oppregulering av pensjonene i gjennomsnitt. Nordea og Storebrand benytter også en lavere rente enn fripolisens rentegaranti når overskudd og tilleggsavsetninger omregnes til økt pensjon. Nordea benytter 2 prosent rente, mens Storebrand benytter 0,5 prosent rente. DNB og Gjensidige benytter samme omregningsrente som fripolisens rentegaranti.

Den enkelte kundes oppregulering er altså avhengig av hvilken fremtidig rente livselskapet legger til grunn når pensjonsytelsen øker. Du kan lese mer om dette i avsnittet «Ulik bruk av rente ved omgjøring av overskudd til økt pensjon» på side 9.

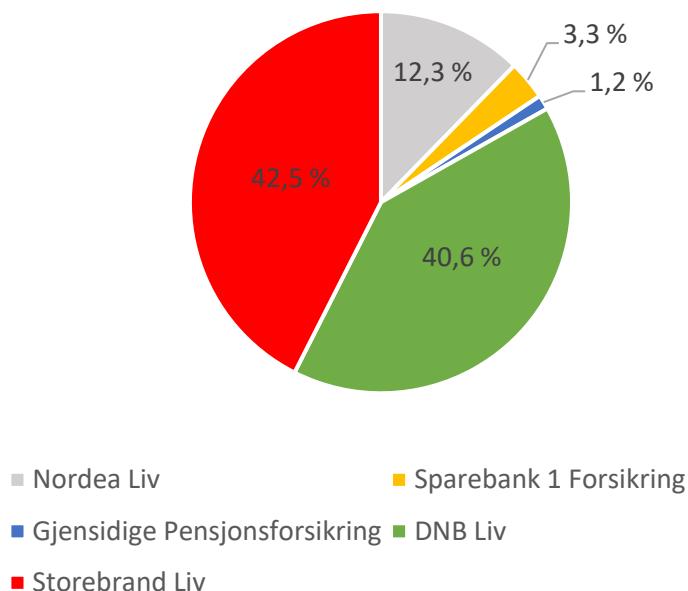
OBS! Tallene i tabellen på forrige side viser hvor mye som har gått direkte til å øke pensjonsytelsene. I tillegg blir det frigjort midler fra tilleggsavsetningene som også går til oppregulering av de årlige pensjonsytelsene. For Storebrands del utgjorde det 202 millioner kroner i 2022. DNB benyttet 12

millioner kroner. Nordea benyttet 34 millioner kroner. Sparebank 1 benyttet 24 millioner kroner og Gjensidige benyttet 1 millioner kroner. Se en oversikt over bruken av tilleggsavsetninger i tabellen på side 13.

Markedsandeler av fripolisemarkedet

Fripolisekapitalen utgjorde til sammen 334 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Det er summen av premiereserve, tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond. Storebrand livsforsikring og DNB Liv er de to desidert største fripoliseforvalterne med i overkant av 40 prosent markedsandel hver. Deretter følger Nordea med 12,3 prosent av markedet, mens Sparebank 1 Forsikring og Gjensidige har henholdsvis 3,3 og 1,2 prosent markedsandel.

Markedsandeler per 31. desember 2022

Dersom du har en fripolise med garantert rente, har du ikke hatt mulighet til å bytte pensjonsleverandør på mange år. Årsaken er at ingen av livselskapene har ønsket å ta imot flere fripoliser enn de allerede har. Kundernes pensjon er dermed låst i det selskapet fripolisen nå står i. Markedsandelene har derfor vært om lag uendret de siste 6 årene, og har i hovedsak bare vært påvirket av bedrifters avvikling av ytelsespensjoner kombinert med overgang til innskuddspensjon. Opptjente rettigheter overføres da til fripoliser.

Flyttemarkedet for fripoliser kan muligens gjenoppstå i årene fremover ettersom rentenivået har økt. Et høyere rentenivå kan på sikt gjøre det enklere for pensjonsleverandørene å innfri de årlige rentegarantiene. I Prop. 83 L (2022-2023) blir det også vist til at regelverksendringen om å slå sammen tilleggsavsetningene og kursreguleringsfondet til et felles bufferfond fra 2024 kan bidra til et

mer fungerende flyttemarked og økt konkurranse mellom pensjonsleverandørene. Hvorvidt livselskapene vil konkurrere om å tiltrekke seg fripolisekunder i årene som kommer, gjenstår å se.

Bufferkapital

Fripolisene består av en premiereserve som sikrer den årlige pensjonsutbetalingen, samt bufferkapital som «beskytter» premiereserven ved negative svingninger i markedet. Større bufferkapital muliggjør større risikotaking i forvaltningen av fripolisekapitalen. Dermed kan en større andel av fripolisekapitalen plasseres i aksjer, noe som historisk sett har gitt høyere avkastning enn obligasjoner. Bufferkapitalen består av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond.

Det er imidlertid avgjørende fra en fripolisekundes ståsted at avkastningsoverskuddene som oppnås i forvaltningen av fripolisene ikke bare benyttes til å øke bufferkapitalen ytterligere. I utbetalingsfasen av en fripolise må bufferkapitalen omgjøres til økt årlig pensjon. Pensjonistforbundet ønsker et regelverk som sikrer en kundefremtlig omgjøring av bufferkapitalen til økte pensjonsutbetalinger i utbetalingsfasen, som maksimerer den forventede utbetalingen over livsløpet. En utfordring med dagens regelverk er at omgjøringen av tilleggsavsetninger til økt pensjonsutbetaling skjer i et svært sakte tempo, og mange kunder vil dø før en vesentlig andel av kundens tilleggsavsetninger har blitt omgjort til økt pensjon. Det hjelper lite for kundene at bufferkapitalen øker, og avkastningen på fripolisene blir større, dersom dette kun brukes til å bygge opp ytterligere økt bufferkapital. Målet om å øke avkastningen på fripolisene har kun verdi for kundene dersom det samtidig er et regelverk på plass som sikrer at den økte avkastningen faktisk kommer kundene til gode i form av økt pensjon.

Tilleggsavsetninger:

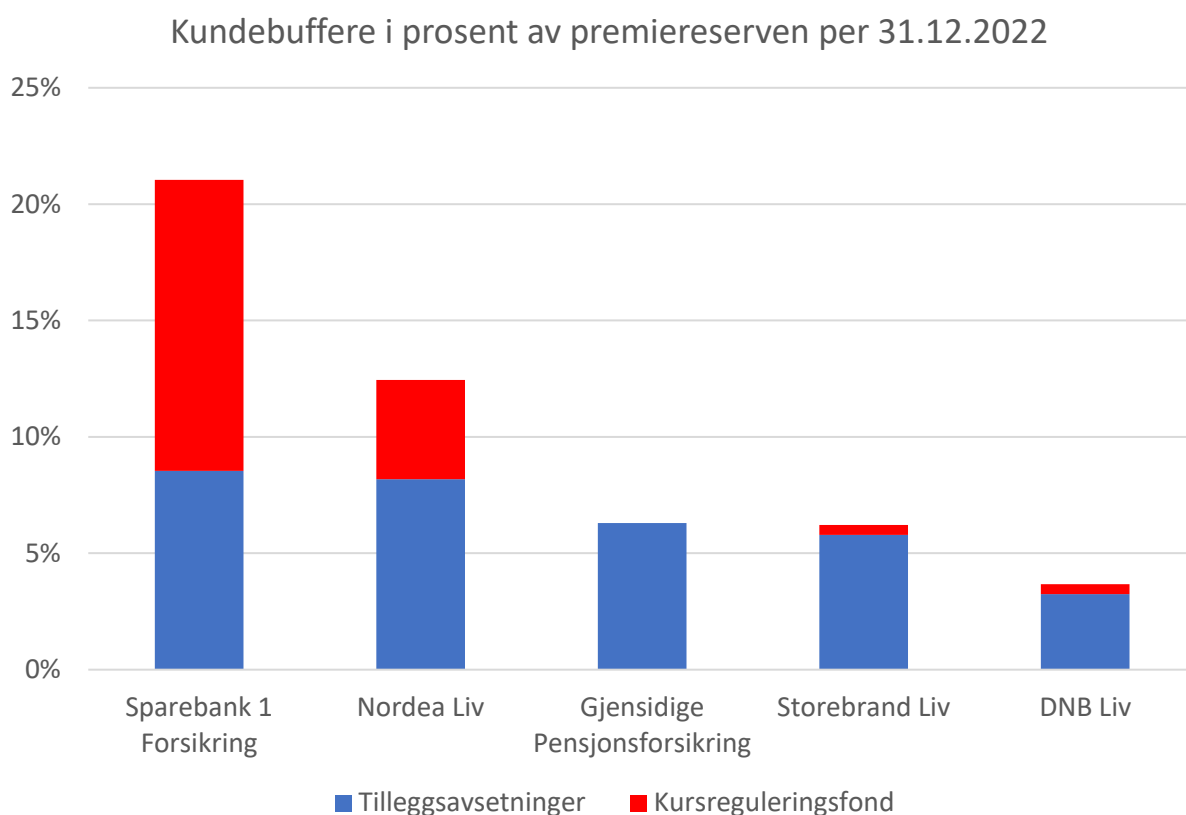
Tilleggsavsetninger kommer fra tidligere avkastningsoverskudd, og fungerer som en buffer i tilfelle livselskapet ikke oppnår en avkastning som overstiger rentegarantien på fripolisen. Da vil livselskapet bruke av tilleggsavsetningene for å innfri rentegarantien. 4 av de 5 livselskapene måtte bruke av tilleggsavsetningene for å innfri rentegarantien i 2022. Dersom det ikke er tilstrekkelig tilleggsavsetninger til å innfri rentegarantien må livselskapet dekke dette av egenkapital. Bruken av tilleggsavsetninger er imidlertid begrenset til å kun dekke manglende avkastning i intervallet fra 0 og opp til rentegarantien på fripolisene. Det betyr at tilleggsavsetningene ikke kan benyttes til å dekke negativ avkastning. Negativ avkastning må livselskapets egenkapital dekke mens tilleggsavsetninger kan dekke differansen fra 0 prosent og inntil rentegarantien. Tilleggsavsetningene kan maksimalt utgjøre 12 prosent av fripolisekontraktens premiereserve.

Kursreguleringsfond:

Kursreguleringsfondet består av de urealiserte gevinstene på forvaltningen av fripolisene. Når kursreguleringsfondet hadde en positiv verdi per 31.12.2022, så betyr det at markedsverdien av porteføljen var høyere enn anskaffelsesverdien.

Figuren og tabellen nedenfor viser størrelsen på de samlede kundefufferne i de ulike livselskapene fordelt på henholdsvis tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond. Det er som nevnt vedtatt at tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond skal slås sammen til et felles kundefordelt bufferfond med virkning fra 1. januar 2024. Det nye sammenslåtte bufferfondet skal kunne dekke negativ avkastning.

Denne regelverksendringen vil først få effekt på disponeringen av resultatet for 2024 som først vil legges frem i årsrapportene i 2025.

	Tilleggsavsetninger	Kursreguleringsfond	Sum bufferfond
Sparebank 1 Forsikring	8,5 %	12,5 %	21,0 %
Nordea Liv	8,2 %	4,3 %	12,5 %
Gjensidige Pensjonsforsikring	6,3 %	0,0 %	6,3 %
Storebrand Liv	5,8 %	0,4 %	6,2 %
DNB Liv	3,2 %	0,4 %	3,7 %

Ulik bruk av rente ved omgjøring av overskudd til økt pensjon

Når livselskapene oppregulerer de årlige ytelsene fra fripolisene, legger de til grunn en omregningsrente. Pensjonistforbundet mener at det må benyttes samme omregningsrente som rentegarantien på den enkelte fripolisekontrakt. Det er imidlertid 3 livselskaper som benytter en lavere rente når de omgjør overskudd til økt pensjon. Dersom omregningsrenten er lavere enn rentegarantien på fripolisekontrakten vil et overskudd på for eksempel 1 prosent gi mindre enn 1 prosent oppregulering av den årlige pensjonen. For å få sammenlignbare tall, må vi derfor korrigere for at livselskapene ikke benytter samme rentesats når overskudd og oppløste tilleggsavsetninger omregnes til pensjon.

Et eksempel: Hvis 100 kr skal utbetales over 20 år med en rentesats på 0 prosent, vil den årlige utbetalingen bli 5 kr. Hvis man legger til grunn en forventet fremtidig årlig rente på 4 prosent, blir den årlige utbetalingen 7,36 kr. Eller med andre ord: Hvis selskapet benytter 0 prosent i stedet for 4 prosent, blir verdien av overskuddet redusert med 32 prosent.

DNB og Gjensidige benytter den enkelte fripolises avtalte rentegaranti når overskudd skal omregnes til økt pensjon, mens Nordea benytter 2 prosent, Storebrand 0,5 prosent og Sparebank 1 Forsikring 0 prosent. Tabellen nedenfor viser hvor mye verdien av overskuddet reduseres med når det ikke omregnes til årlig pensjon med den garanterte renten:

	Gjennomsnittlig garantert rente	Omregnes med følgende rente	Verditap
Nordea	3,14 %	2 %	10 %
Storebrand	3,14 %	0,5 %	23 %
Sparebank 1	3,01 %	0,0 %	26 %

Verditapet i tabellen er beregnet basert på differansen mellom den gjennomsnittlige garanterte renten hos livselskapene og den renten de benytter i omregningen. For kunder som har en høyere garantert rente enn gjennomsnittet vil derfor verditapet bli enda større enn i tabellen, og inntil 32 prosent i Sparebank 1 dersom man har en fripolise med 4 prosent rentegaranti.

Den garanterte renten som er knyttet til hver fripolise varierer mellom 2 og 4 prosent. Basert på informasjon fra noen av livselskapenes regnskaper har vi beregnet hvordan den samlede fripolisekapitalen fordeler seg på de ulike rentesatsene:

Rentegaranti	Andel	Garanti x andel
4 prosent	40 prosent	1,60 prosent
3 prosent	35 prosent	1,05 prosent
2 – 2,75 prosent (gjennomsnitt 2,2 prosent)	25 prosent	0,55 prosent
Sum	100 prosent	3,20 prosent

Den gjennomsnittlige rentegarantien er på 3,20 prosent for de fem livselskapene samlet. Det fordeler seg slik at om lag 40 prosent av fripolisene har en rentegaranti på 4 prosent. 35 prosent har en rentegaranti på 3 prosent, og 25 prosent har mellom 2 og 2,75 prosent.

Delporteføljer og avkastning i 2022

Livselskapene forvalter ikke alle fripolisene i én felles portefølje, men har delt de inn i to eller flere delporteføljer. Fripolisene er plassert i ulike porteføljer ut fra nivået på rentegarantien, størrelsen på fripolisens bufferkapital og sannsynlig gjenværende utbetalingstid. Her følger en oversikt over hvordan livselskapenes fripoliseporteføljer er plassert per 31.12.2022, samt hvilken avkastning¹ som ble oppnådd i løpet av 2022:

¹ Bokført avkastning er den realiserte avkastningen. Verdijustert avkastning er all avkastning og inkluderer også urealisert avkastning.

Storebrand Liv

	Portefølje 1	Portefølje 2	Portefølje 3	Portefølje 4	Portefølje 5
Obligasjoner	86 %	85 %	85 %	85 %	87 %
Fast eiendom	11 %	12 %	12 %	12 %	11 %
Aksjer	3 %	3 %	3 %	3 %	2 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Bokført avkastning	3,0 %	2,4 %	1,2 %	0,9 %	0,9 %
Verdijustert avkastning	0,2 %	0,0 %	-1,2 %	-1,7 %	-1,9 %

DNB Liv

	Portefølje 1	Portefølje 2	Portefølje 3
Obligasjoner	76 %	76 %	76 %
Fast eiendom	12 %	14 %	12 %
Aksjer	12 %	10 %	12 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Bokført avkastning	1,7 %	3,2 %	1,7 %
Verdijustert avkastning	1,0 %	1,5 %	1,0 %

Nordea Liv

	Portefølje 1	Portefølje 2
Obligasjoner	77 %	75 %
Fast eiendom	14 %	13 %
Aksjer	10 %	11 %
Sum	100 %	100 %
Bokført avkastning	4,3 %	3,0 %
Verdijustert avkastning	1,2 %	0,6 %

Sparebank 1 Forsikring

Sparebank 1 Forsikring

	Portefølje 1	Portefølje 2
Obligasjoner	60 %	62 %
Fast eiendom	25 %	25 %
Aksjer	15 %	14 %
Sum	100 %	100 %
Bokført avkastning	0,1 %	0,1 %
Verdijustert avkastning	-2,3 %	-2,7 %

Gjensidige

	Portefølje 1	Portefølje 2	Portefølje 3	Portefølje 4	Portefølje 5	Portefølje 6
Obligasjoner	77 %	78 %	92 %	93 %	79 %	76 %
Fast eiendom	22 %	19 %	0 %	0 %	19 %	22 %
Aksjer	0 %	0 %	3 %	0 %	0 %	0 %
Pengemarkedsfond	1 %	3 %	5 %	8 %	2 %	2 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Bokført avkastning	1,1 %	2,1 %	2,5 %	2,7 %	1,4 %	1,2 %
Verdijustert avkastning	0,8 %	2,1 %	1,7 %	2,7 %	1,0 %	0,9 %

Storebrand sendte oss noen nyttige kommentarer til markedsforholdene og resultatene i 2022. Vi gjengir Storebrand sin kommentar i boksen nedenfor:

Allokering og avkastning

2022 var et dramatisk år i finansmarkedet. Avkastningen ble svak grunnet fall i aksjemarkedet og økte renter som reduserte verdien på obligasjoner og rentesikringsinstrumenter. Den krevende markedsutviklingen medførte at risikonivået i porteføljene var ekstraordinært lavt ved årsskiftet, hvilket reflekteres i de oppgitte tallene for aksjeeksponering per 31. desember. Alle porteføljene hadde en høyere aksjeeksponering inn i 2022, og i snitt gjennom året. Aksjeandelen i samtlige fripoliseporteføljer ble økt igjen i januar 2023 grunnet økt tilgjengelige kundebuffer etter årsskiftet, jfr. fortsatt gjeldende regler som begrenser bruken av tilleggsavsetninger.

Forskjellene i verdijustert og bokført avkastning mellom de ulike fripoliseporteføljene skyldes hovedsakelig tre forhold som ikke fremkommer av den oppgitte allokeringen:

1. Porteføljene med høyere risikobærende evne hadde en noe større andel aksjeallokering inn i året, og fikk dermed noe høyere tap fra aksjemarkedsfallet.
2. Porteføljene med høyere risikobærende evne har en større andel rentesikring gjennom rentesikringsinstrumenter, og rentesikringen påløp som nevnt store tap i 2022.
3. Porteføljene med høyere risikobærende evne har et lavere samlet behov for rentesikring, særlig etter hvert som markedsrentene øker. Rentesikring i anleggsobligasjoner ble derfor noe redusert gjennom året for disse fripoliseporteføljene, og tilsvarende økt for porteføljene med noe høyere samlet behov for rentesikring. En får ingen avkastningseffekt fra slike rentesikringstilpasninger mellom porteføljene målt til markedsverdi, men en kan få periodiseringseffekter for verdijustert avkastning og bokført avkastning om obligasjonene har urealiserte gevinster og/eller tap.

Vi understreker at svak avkastning fra tap på rentesikring har sitt motstykke i tilsvarende høyere forventet avkastning i framtiden. I det langsiktige bildet er økte markedsrenter positivt for fripoliseporteføljene.

Kilde: Storebrand

Tilleggsavsetninger

I 2022 måtte 4 av 5 livselskaper (Nordea var unntaket) bruke av tilleggsavsetningene for å klare å innfri kundenes rentegaranti. Det samlede nivået på tilleggsavsetninger ble redusert med nesten 3,7 milliarder kroner.

Tilleggsavsetningene i 2022:

	Storebrand	DNB	Nordea	Sparebank 1 Forsikring	Gjensidige
	<u>mill kr</u>	<u>mill kr</u>	<u>mill kr</u>	<u>mill kr</u>	<u>mill kr</u>
Tilleggsavsetninger 31.12.2021	9 993	5 449	2 846	1 052	305
Til/fra avkastningsresultatet 2022	-2 148	-1 155	120	-263	-62
Renteinntekt		71			
Til økte pensjonsytelser	-202	-12	-34	-24	-1
Ubenyttet tilleggsavsetning overført til risikoresultat	-61	-32	-11	-6	
Annet	164	-78	70	21	
Tilleggsavsetninger 31.12.2022	7 746	4 243	2 991	780	243

Tabellen nedenfor viser utviklingen i samlede tilleggsavsetninger for de fem livselskapene ved utgangen av de siste fem årene (tall i millioner kroner):

	Tilleggsavsetninger (millioner kroner):	Endring fra foregående år:
2018	12 092	
2019	13 506	+ 1 414
2020	15 890	+ 2 384
2021	19 693	+ 3 803
2022	16 003	- 3 690

Risikoresultatet

Spesifikasjon av risikoresultatet for 2022 (millioner kroner):

	Storebrand	DNB	Nordea	Sparebank 1 Forsikring	Gjensidige
Uførhet	324	329	64	66	15
Død	-72	-34	-26	0	1
Langt liv	165	81	62	4	-5
Herav tilført fra tilleggsavsetninger	61	32	11	5	0
Risikoresultat	417	377	99	70	11

Risikoresultatet viser differansen mellom den beregnede forsikringspremien og de faktiske risikokostnadene i 2022. Livselskapene har på forhånd beregnet premie basert på hvor mange som blir uføre, hvor mange som dør, og hvor lang levetiden er. De har marginer som gjør at det som regel blir et positivt risikoresultat, det vil si at forsikringspremien er høyere enn de faktiske risikokostnadene. For 2022 ser vi at det samlede risikoresultatet er positivt.

Livselskapene kan sette av inntil 50 prosent av et positivt risikoresultat for fripoliser til et risikoutjevningfond. Den resterende delen går til fripolisekundene. Risikoutjevningfondet inngår som en del av livselskapets egenkapital. Dersom det senere år oppstår et underskudd på risikoresultatet kan livselskapet bruke risikoutjevningfondet for å dekke dette, før de eventuelt må bruke av sin øvrige egenkapital.

Aug
2023

Pensjonistforbundet

Kundenes fripolisregnskap

2022

Pensjonistforbundet

Torggata 15, 0181 Oslo
